

11. Rorty R. (1994). *Philosophy and the Future*. Transl. from English by T. Blagovoy. *Questions of philosophy*. № 6. 29-34 (in Russian).

12. Eco Umberto. (1995). *Foucault's pendulum*. Trans. from ital. by E. Kostyukovich. Kiev : Fita, 752 p (in Russian).

PHENOMENON OF «ENTERTAINMENT» IN THE SYSTEM OF NETWORK COMMUNICATION

Chumachenko Olena – candidate of Cultural Studies,
lecturer of the Department of social and humanitarian discipline,
Kryvoy Rog College of National Aviation University, Kryvoy Rog

The article is devoted to the study of the phenomenon of «Entertainment» in the system of network communications. It is characterized, that in the conditions of digitalization the influence of the stylistic technological foundations necessary to ensure communication between various cultural and information channels has increased in the characteristics of the activity manifestations of the phenomenon of «Entertainment». The network communication system demonstrates such a strategy where the creative ability is reduced to numerous technical and aesthetic projects of obtaining the final product and its «broadcast». Because of this, new trends are emerging in modern culture regarding an increase in the role of the media and social networks. This, in turn, leads to a personal dullness of perception. The world of culture begins to be viewed through the prism of quotes, video clips, new semiotic-graphic images, posters, slide shows, and «stand up».

Key words: Entertainment, intertextuality, virtual reality, network communications system, digitalization.

UDC: 008+130.2

PHENOMENON OF «ENTERTAINMENT» IN THE SYSTEM OF NETWORK COMMUNICATION

Chumachenko Olena – candidate of Cultural Studies,
lecturer of the Department of social and humanitarian discipline,
Kryvoy Rog College of National Aviation University

The relevance of the problem. The emergence of a system of network communications, virtual reality, multimedia culture, hypertextuality, creolization lead to a rethinking of the traditional discourse of the phenomenon of «Entertainment». This is due to the fact that at the beginning of the XXI century in the socio-cultural space of Ukraine, and not only Ukraine but also around the world, this phenomenon is not only an important cultural component, but also a certain existential concept, which reveals the relationship of the individual with himself, with other people in the aspect of formation of conditions of carrying out of our leisure in an online format in system of network communications.

Research methodology. The research methodology consists in the application of analytical method Kryvoy Rog to determine the theoretical and methodological foundations of the study of the phenomenon of «Entertainment» in the discourse of postmodernism and modern culture; the hermeneutic method Kryvoy Rog for the interpretation of the semantic content of the phenomenon of «Entertainment» in the context of system of network communications.

The scientific novelty. In fact, the format of «Entertainment» is a factor in the development of modern socio-cultural space of Ukraine, covers many areas of our lives, it is politics, economics, social sphere, media, show business, advertising. With the gradual transition of many spheres to the aspect of digital transformation, the phenomenon of «Entertainment» acquires new features and is seen not just as an «entertainment industry», but is a fundamental principle of philosophical cognition, through which people can experiment with artificial reality. reflecting reality, as it was in traditional discourse, and modeling this reality.

Result. The phenomenon of «Entertainment» in the system of network communications is a form of visual culture. One of the characteristic features of the phenomenon of «Entertainment» in the system of network communications is intertextuality and clip consciousness. Lack of clear logic, rational basis, mosaicism, situation of absurdity, minimization of the volume of the sign, short intense images in the framework of fragmentary and temporary modular alarms of information – all this is a sign of the phenomenon of «Entertainment» in network communications.

The practical significance. The key results of this research can be used by authors and researchers in the development of courses in cultural studies.

Key words: Entertainment, intertextuality, virtual reality, network communications system, digitalization.

Надійшла до редакції 10.01.2021 р.

УДК 796:793.3:008(477)

КУЛЬТУРНО-СПОРТИВНІ ЗАКЛАДИ ТА РЕКРЕАТИВНА ХОРЕОГРАФІЯ В МАСОВІЙ КУЛЬТУРІ СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ

Діденко Ніна Олександрівна – аспірантка,
Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв, м. Київ
<https://orcid.org/0000-0002-5916-7409>
<https://doi.org/10.35619/ucpmk.v39i.509>
didenko.newart@gmail.com

На прикладі культурно-спортивних закладів розглянута масова культура України – комунікативна система, що містить значний рекреаційний потенціал, який реалізується в дискурсивних практиках світової індустрії дозвілля. Індустрія дозвілля та її сегменти (індустрії відпочинку, розваг, свята) розглядаються як система рекреаційних послуг. Особлива увага приділяється становленню популярної музично-танцювальної медіа культури масового мистецтва, на якій ґрунтуються тренувально-педагогічні практики культурно-спортивних закладів України й музичному руху як методу особистісного виховання. Типологія даних закладів визначається профілем та метою їх діяльності (професійний танцювальний спорт, рекреація та фізіологічна реабілітація, лікувальна терапія, індустрія танцю тощо). Виявлено, що діяльність культурно-спортивних закладів України полягає в реалізації психофізіологічних, релаксаційних, соціально-емоційних, естетичних, комунікативних та виховних функцій масової культури загалом та активного дозвілля зокрема.

Ключові слова: масова культура, популярна музично-танцювальна медіакультура, рекреація, рекреативна хореографія, індустрія дозвілля, індустрія танцю, танцювальний фітнес, культурно-спортивні заклади.

Постановка проблеми. Трансформаційні процеси, що відбуваються в українському суспільстві, поширюються на усі сфери суспільної діяльності – виробничу, споживчу, дозвіллеву, пізнавальну. Ці процеси відбуваються в межах явищ, що в сукупності складають масову культуру – масове виробництво, масову творчість, засоби масової інформації, масові політичні рухи тощо. Проте в науковій літературі бракує спеціальних досліджень рекреативної функції масової культури при тому, що функціональний аналіз свідчить, що вона є в системі однією з провідних. Будь-який з дослідників цієї культури визнає домінуючу роль рекреативного фактора в споживчому механізмі «маскультур», дія якого спрямована на відволікання індивіда від інтенсивної гонитви за життєвим успіхом. Рекреаційний ефект досягається внаслідок неупинно зростаючого споживання, забезпечуючи хоча й уніфікований, але такий, що постійно оновлюється, асортимент життєвих благ та варіативність повсякденності. Масова культура не відокремлена від споживання, адже нормативні й престижні сторони в ній переплетені з функціональними.

Відсутність спеціальних досліджень рекреативної функції масової культури не означає, що в Україні не приділяється увага питанням рекреації як системі заходів, пов'язаних із використанням вільного часу, та охоплює всі види відпочинку (на лоні природи, під час туристичної поїздки тощо). Даній тематиці присвячена значна кількість наукових праць вітчизняних дослідників у галузі рекреології, що вивчає причини та способи здійснення рекреаційної діяльності, спрямованої на створення умов та організацію оздоровчих, лікувальних, культурно-освітніх заходів. В Україні достатньо розвинені такі наукові дисципліни, як рекреаційна географія, економіка та природокористування. Разом із тим, рекреативний вплив мистецьких жанрів масової культури на теренах України є недостатньо вивченим.

Зокрема, недостатньо вивченими залишаються дискурсивні практики масової культури, що визначаються в сукупності як індустрія дозвілля. Сегменти даної індустрії, на нашу думку, можна класифікувати як індустрії відпочинку, розваг і свята. Спільною рисою усіх цих культурних практик є домінанта рекреативної функції як системоутворюючої, оскільки світоглядною парадигмою сучасної масової культури є тіло центризм (тілесність), а метою – гедоністична адаптація індивіда до індустріальних та постіндустріальних реалій сьогодення. З цього ракурсу всю індустрію дозвілля можна розглядати як систему рекреаційних послуг.

Аналіз досліджень та публікацій. Генеза та явища (прояви) масової культури в глобальному соціокультурному просторі – одна з центральних тем теоретичної та прикладної культурології, соціології та багатьох інших наукових дисциплін. В Україні феномену масової культури присвячені дослідження О. Асєєвої [1], Р. Безуглої [2-4], В. Бушанського [5-6], О. Копієвської [7-8], М. Кушнарської [9-11] Т. Лютого [12-13], Л. Москаленка [14] та інших науковців. Переважна більшість опублікованих праць містять критичний аналіз явищ масової культури, причому дослідження провадяться в широкому міждисциплінарному діапазоні – на перетині економіки, політики, мистецтва, конкретних соціальних технологій. Такий діапазон пояснюється тим, що будь-яке явище масової культури органічно пов'язане з певними технологіями виробництва, тиражування й споживання культурних артефактів. Масовість означає той незаперечний факт, що споживачами даних артефактів (продуктів) є переважна більшість населення планети, а трансляція зазначеної продукції засобами масової комунікації та інформації формує комунікативне поле сучасної цивілізації та створює основи соціального буття людства.

Мета статті – проаналізувати діяльність, тренувально-педагогічні практики та методики тренувального процесу культурно-спортивних закладів як вияву масової культури сучасної України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Будь-яка рекреаційна послуга надається не в приватній, а публічній сфері. Проте, аналіз рекреаційно-розважальних дозвіллевих практик свідчить, що не кожна з них може бути належно організаційно оформлена. Діапазон цих практик розширився настільки, що дослідники нині налічують сукупно не менш ніж 600 їх видів. До них

можна віднести заняття фізичною культурою (індивідуальні – зарядка, біг, певні фізичні вправи тощо), полювання, садівництво, риболовлю, а також особисто регульовану діяльність – самоосвіту, хобі та інші види дозвілєвої активності, що не потребують інституціоналізації і не належать до системи рекреаційних послуг, які професійно надаються відповідними інститутами. Необхідно при цьому зазначити, що фізичну активність – прогулянки, біг, аматорські ігри та змагання під час відпочинку як елемент здорового образу життя – теж можна трактувати як певну ознаку соціального інституту, хоча вона і не є споживанням надаваної рекреаційної послуги, а особисто регульованою діяльністю.

Магістральним напрямом української індустрії розваг є популярна музично-танцювальна медіа культура, яка на соціальному рівні спричинила формування відповідної інфраструктури – вітчизняної індустрії танцю. Вона де в чому відтворює принципи організаційної оформленості, властиві іншим країнам, але як система культурно-спортивних послуг має свої неповторні, суто національні риси. Як соціокультурний феномен сучасна музично-танцювальна медіа культура ґрунтується на музиці, що належить до так званого «третього пласту» музичного мистецтва (за визначенням В. Конен), на відміну від інших «пластів» – фольклору та академічної професійної музики. Це музика, створена, як і фольклорна, в межах гомофонно-гармонічного типу мислення та наділена синтаксичною простотою, що гарантує їй масове споживання. Становлення її відбулося у ХХ ст. Не вдаючись до детального розгляду жанрово-стильового розмаїття «третього пласту», зазначимо, що стосовно даного напрямку застосовуються найчастіше дефініції «популярна музика» та «поп-музика».

Попри схожість, дані вирази не є синонімами. Популярна музика – це музичне звучання, що пронизує увесь медіапростір та узагальнює все те, що вчинила соціокультурна реальність із музичним мистецтвом. В медіа синтезуються можливості музики як тла та носія ідеологічних кодів, а також невичерпної скарбниці для цитування минулого та сучасного репертуару. В сучасних медіа текстах цілісність музичної ідеї, синтактика та в більшості випадків семантика музичного твору ігноруються як другорядні якості. За таких умов в медіа культурі музика втрачає властивості автономного мистецтва, але парадоксальним чином хоча й перестає бути метою, але стає засобом досягнення інших цілей, наприклад, засвоєння адресатом певних ідеологем, образних синтаксичних конструкцій, слоганів тощо.

Популярна музика – широке поняття, вона не має жанрових чи стильових обмежень, адже фонові функції наділяє первинністю медіа тексти, які обслуговує. Разом із тим, вторинність музичного тла не означає, що медіа текст може обійтись без нього, адже саме музика сприяє набуттю цим текстом цілісності та семіотичних комунікативних властивостей. Саме тому контент музичної інформації, який використовують сучасні медіа, умовно можна визначити популярною музикою незалежно від її жанру чи стилю.

Дефініція «поп-музика» походить від загального визначення («популярна»), але є окремим жанром (напрямом) музичного мистецтва, зародження якого припадає на 20–30-ті роки минулого століття (танцювальний та пісенний джаз), а з 70-х років розвивається як мейнстрім (основна течія) світової розважальної музики. В основі поп-музики лежать англо-американські та латиноамериканські стандарти (блюз та сентиментальна балада як гармонічна основа, специфічна ритміка, кінетика рухів тощо). Вона розвивається як окрема галузь індустрії розваг, масової фізичної культури (фітнес-технологій) та самодіяльної творчості осіб, що прагнуть досягти рекреаційного ефекту (рекреантів).

Поп-музика нерозривно пов'язана з соціальними танцями, а з 60-х років стала основою, на якій сформувалася також професійна музично-танцювальна медіа культура. Ця медіа культура набула глобального поширення і сьогодні ґрунтується на поп музичних ритмах (джаз; латиноамериканська автентична, але стилізована хореографічна культура; рок, диско, фанк, хіп-хоп та його похідні), існує у формі соціальних танців та як спеціалізований жанр професійного хореографічного мистецтва. Як професійне мистецтво поп-хореографія – важливий елемент розважального перформансу (шоу-балет, кордебалет музичного театру тощо) та танцювального спорту, але започаткувалася й продовжує розвиватися вона в соціальній сфері (дансхоли, дискотеки, рейви, усілякі бальні заходи, джеммінги, «вуличні» танці). На основі популярної музично-танцювальної медіа культури ХХ ст. виникло й активно розвивається явище, нами визначене як рекреативна хореографія – система знань та тренувально-педагогічна практика застосування кінетики на основі певних ритмоформул і ефекту ґруву для релаксації та набуття стану психоемоційного оптимуму.

В Україні досить швидко сталася апропріація стандартів світової музично-популярної медіа культури. Інституційно вона реалізується в трьох сегментах – в масовій фізичній культурі, в соціальній та спеціальній (професійній) сферах, що показано на рис. 1.

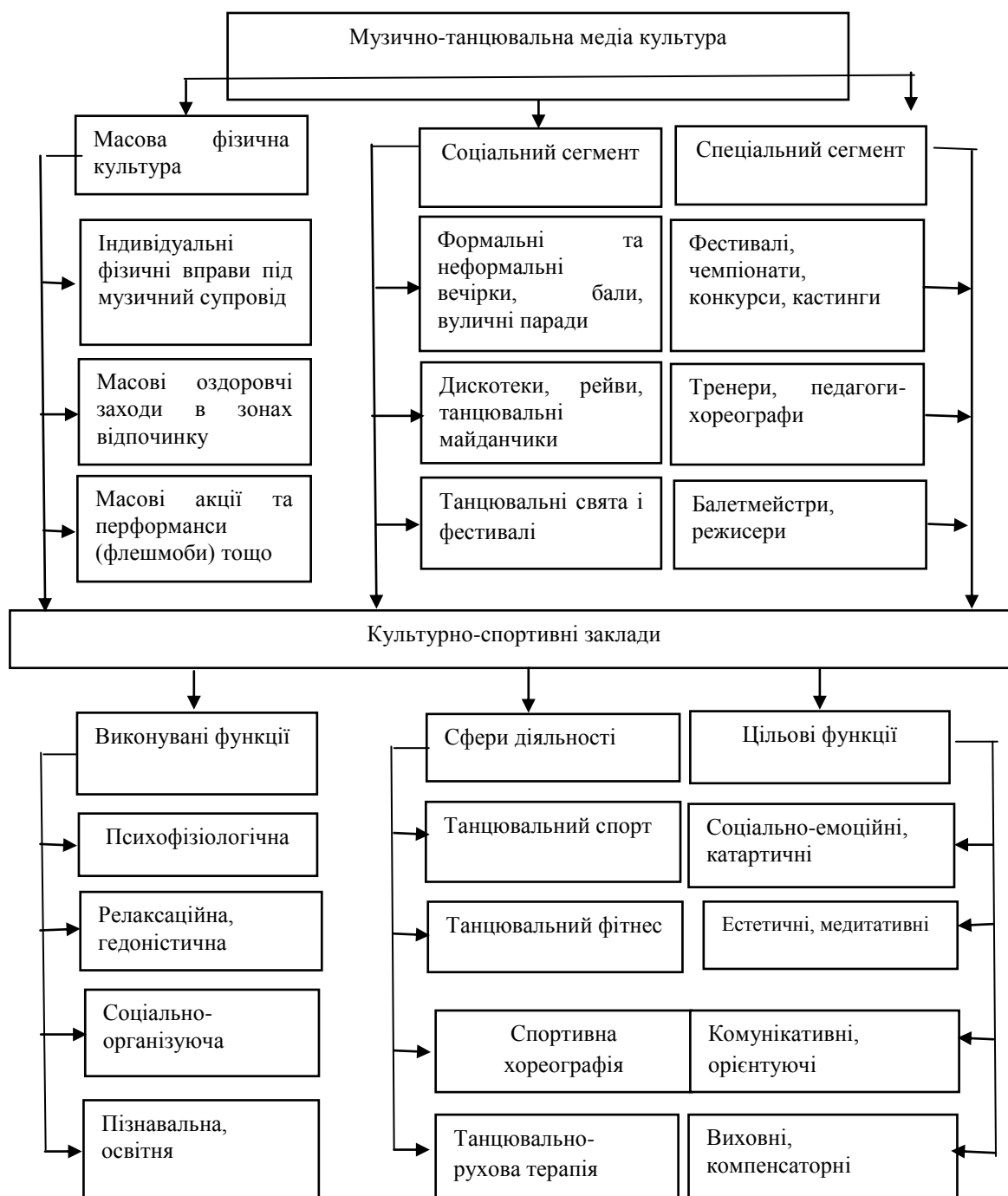

Рис. 1. Культурно-спортивні заклади та їх функції як суб'єктів рекреаційної інфраструктури музично-танцювальної медіа культури

Професійний сегмент виділений нами як спеціальний і забезпечує тренувально-педагогічний процес та організацію змагань для соціального та його інституційних осередків – культурно-спортивних закладів. Узагалі, як явище масової культури соціальний сегмент не може існувати окремо від професійної хореографії чи спорту, тобто спеціального сегмента, й інститутів, що забезпечують його функціонування та розвиток. У масовій фізичній культурі їх забезпечує професійний спорт, а в хореографічному мистецтві – класичний балет, професійний бальний танець, естрадна хореографія (зокрема, оперета, мюзикл, музично-танцювальні ревію тощо). В цьому середовищі формуються професійні навички та тезаурус тренерів і педагогів соціального сегмента, а танцювальні перформанси в медіа просторі та у концертному виконанні стають зразками для наслідування учасниками соціальних

заходів. Зокрема, бальні танці, безумовно, професійний вид танцювального спорту, але виховна робота з підготовки майбутніх професіоналів починається в соціальному сегменті в закладах, спеціалізованих на даній підготовці.

Поняття «культурно-спортивний заклад» введено нами як узагальнююче для певної категорії установ (шкіл, студій, спортивних клубів) за умови, що предметом (профілем) їх діяльності є один або більше одного з наступних напрямів спортивно-хореографічної підготовки:

- 1) танцювальний спорт (спортивні бальні танці);
- 2) танцювальний фітнес;
- 3) танцювально-рухова терапія;
- 4) фітнес-аеробіка, партерна/балетна гімнастика, танцювальна аеробіка;
- 5) танцювальна йога, було, танці на пілонах та інші види нетрадиційного фітнесу;
- 6) бойові мистецтва (бойовий гопак).

У законодавстві України відсутнє нормативне визначення культурно-спортивних закладів, але за умови, що основним профілем їх діяльності є перераховані вище види, такими можуть вважатися заклади культури чи заклади фізичної культури і спорту. Ці інститути рекреаційної інфраструктури можуть надавати ширший спектр послуг, опосередковано пов'язаних з хореографічним мистецтвом, що залежить від ступеня їх організаційної оформленості.

Перелічені вище напрями діяльності можуть бути основними (статутними) певної юридичної особи і однією з послуг, що вона надає поряд з іншими, які не мають відношення до музично-танцювальної субкультури чи хореографії.

Культурно-спортивні заклади можуть функціонувати самостійно (як юридичні особи, створені відповідно до вимог українського законодавства), у складі установ фітнес-індустрії та вигляді гуртків при інших закладах – будинках культури, житлово-комунальних господарствах тощо. Зазначимо, що нині в Україні діє понад 17 тис. клубних закладів, мережа яких залишилася у спадок від радянського періоду, і в кожному з них діяв або продовжує діяти танцювальний гурток.

Попри різноманітність форм, у культурно-спортивних закладів є спільні функціональні ознаки, які дозволяють дати єдине визначення суті їхньої діяльності: культурно-спортивний заклад є соціальним інститутом масової культури, повністю або частково спеціалізованим на спортивно-хореографічній підготовці танцюристів та фізичній рекреації/реабілітації й відновленню оптимального психофізичного стану людини засобами рекреаційної хореографії.

Рекреативною хореографією, на наш погляд, є тілесно-орієнтовані та медитативні практики фізичної та психічної рекреації, що ґрунтуються на популярній музично-танцювальній медіа культурі. Стрімке поширення в соціокультурному просторі англо-американського попмузичного мейнстріму прискорило процес формування вітчизняної рекреативної хореографії. Високий рівень останньої на даний час пояснюється не менш високим рівнем національного хореографічного мистецтва, фізичної культури та якісним музичним матеріалом української поп-музики. Соціальним інститутом рекреаційної інфраструктури, орієнтованим на імплементацію популярної музично-танцювальної медіа культури у відповідні практики, виступають культурно-спортивні заклади – важливий компонент української індустрії танцю, яку можна розділити на три сегменти – народний, елітарний і масовий. Культурно-спортивні заклади в індустрії танцю посідають місце, яке в музичній індустрії, зазвичай, належить популярній музиці та інститутами шоу-бізнесу, що цілком закономірно, адже предметом діяльності даних закладів є тілесна психофізична реалізація ритму та відповідного хореографічного малюнку. За аналогією з популярною музикою індустрію танцю можна розділити на три рівні – вищий (професійний танцювальний спорт і т. ін.), середній (танцювальний фітнес) та нижній – кіч-стилізації та псевдо фольклор.

Культурно-спортивні заклади України спеціалізуються на різних видах хореографічних технік, але всі вони (з певними відмінностями, викликаними різною метою тренувального процесу – оздоровча практика чи участь у змаганнях, публічних виступах тощо) можуть бути класифіковані як осередки рекреативної хореографії. До суто оздоровчих практик, що не скасовують можливості публічної демонстрації здобутків чи змагальності, належать усі різновиди ритмічної гімнастики, насамперед аеробіка в усій її стилізованій різноманітності.

В Україні розвинені також інші різновиди танцювального фітнесу та систем оздоровлення – стретчинг, пілатес, а також медитативні школи (йога, було). Особливе місце в рекреативній хореографії посідають танцювально-рухова терапія та танцювальний спорт – спортивно-бальні танці. В першому випадку – це один із різновидів психотерапії, в другому – професійний спорт. Відтак, у першому випадку реципієнтами (рекреантами) є особи з нервовими та/або психічними розладами (ускладненнями), а в другому – діти та молодь, що набувають навичок професійного танцюриста, послідовно опановуючи техніку бального танцю для публічних диспутів і участі в змаганнях (чемпіонатах, турнірах). Відповідні

практики не є типовою спеціалізацією культурно-спортивних закладів, більшість з яких спеціалізуються не на лікувальних процедурах чи підготовці професійних спортсменів, а на фізичній та психічній рекреації засобами хореографічного мистецтва. Нами не віднесені до категорії культурно-спортивних закладів також балетні школи/училища, метою яких є підготовка професійних артистів балету.

Щодо танцювального фітнесу, базисом якого виступає поп-музика, то він ґрунтується на певних ритмоформулах. В сучасній поп-музиці ритмоформули (патерни) за своїм значенням переважають мелодійні обороти (мотиви). У поєднанні з ґрувом, патерни, що являють собою гармонічно та/або ритмічні структури, що повторюються та утворюють фрази, на яких, у свою чергу, ґрунтуються хореографічні шаблони, створюють ефект експресивного, подекуди екстатичного піднесення, в підсумку – психосоматичного впливу на стан здоров'я, та сприяють усуненню негативних психогенних факторів. На наш погляд, ритмічний рух у даному випадку стимулює кінестетичні та пропріоцептивні функції через невербальні режими світосприйняття, вчиняє психомоторну перебудову організму (зокрема, теорія танцювально-рухової терапії свідчить, що зміни нервово-м'язового рівня викликають зміни й на ментальному рівні).

В індустрії танцю народна, елітарна і масова культури не є антагоністами, навпаки, спостерігається певна схожість із ситуацією в музичній індустрії, де артрівень популярної музики перетинається з елітарним експериментом та музичним фольклором. Стверджувати, що танцювальна індустрія пасивно віддзеркалює музичну, буде перебільшенням, але схожість, на наш погляд, є закономірною, адже музика і танець пов'язані як «інь і янь» єдністю мистецького процесу. Культурно-спортивні заклади присутні як соціальні інститути на усіх рівнях мистецтва танцю – елітарному, фольклорному й, зрозуміло, найбільш масовому спортивно-танцювальному в усіх його складових, включаючи вінтажну та кіч-стилізацію.

Рекреація не є метою усього мистецтва танцю як явища культури (хоча, будучи чинником психоемоційного впливу на глядача, будь-яке хореографічне видовище справляє певний рекреативний вплив). Але в розрізі діяльності культурно-спортивних закладів рекреативна функція (насамперед, функція фізичної рекреації) стає провідною метою балетмейстерів (тренерів, педагогів). Реалізація цієї функції є основним чинником тренувально-педагогічних практик зазначених закладів.

Тренувально-педагогічні практики культурно-спортивних закладів України як явища сучасної масової культури достатньо інтегровані в аналогічні практики світової музично-танцювальної медіа культури і можуть розглядатися з позицій креативної індустрії розваг важливим елементом соціокультурної реальності XXI ст.

На наш погляд, інкультурація зарубіжних моделей даної субкультури в умовах набутого Україною суверенітету та трьох десятиріч невпинного процесу розбудови національних культурних матриць (моделей), відбулася досить швидко і не деформувала ті культурні моделі, що склалися до початку даного процесу. До того ж апропріація «чужого» замінилася в підсумку експортом «свого», про що свідчить історія становлення й поширення бойового гопака чи суто національних стилів артпопмузики й танцю за межі країни.

Можна з впевненістю стверджувати, що в Україні створена школа функціонального тренінгу, яка передбачає, окрім суто фізичних вправ, психофізіологічний вплив на індивіда та колектив, до якого він належить. У процесі тренувань стають залучені усі психічні процеси – сприймання, уява, репродуктивне і продуктивне мислення, пам'ять та усі системи органів – опорно-м'язова, дихальна, судинна тощо. Але не менш важливими є соціально-емоційний, пізнавальний (інформативний) аспект тренувально-педагогічного процесу, тобто підсвідоме й свідоме опанування мовою танцю, створення його образу.

Звичайно, функціональний тренінг поширюється на усі види фітнесу, а не тільки на танцювальний фітнес як один із способів досягнення фізичної та психічної форми, підтримання високого рівня фізичної дієздатності. Проте даний спосіб найбільш гедоністично спрямований, оскільки передбачає отримання естетичної насолоди від персональної участі в творенні артефакту хореографічного мистецтва. Отримання естетичної насолоди збігається з іншими (не мистецькими) функціями фітнесу, до яких цілком органічно входять, поряд із соціально-емоційним, естетичним і комунікативним компонентами, також суто оздоровчі та лікувальні. Практично доведено, що танець позитивно впливає на психічне здоров'я людини і є одним із дієвих засобів інтеріоризації особистості – засвоєння нею певних зовнішніх норм поведінки та ритму існування в сучасному світі завдяки ментальній координації, що активує сенсорні й моторні ланцюги.

Окреме місце в практиках культурно-спортивних закладів посідає танцювально-рухова терапія. На відміну від практик, які складають основу тренувально-педагогічного процесу, де кінцевою метою тренувань є твір хореографічного мистецтва – танець, у танцювально-руховій терапії хореографія – засіб досягнення цілей реабілітаційного лікування, причому далеко не єдиний із засобів, що ведуть до мети. Метою даного виду терапії визначається поліпшення якості життя, засноване на медитативному процесі

усвідомлення власного тіла в русі. Узагальнено танцювально-рухову терапію можна вважати однією із шкіл психотерапії, хоча більшість тренінгів спирається на різну теоретичну базу – психодинамічну теорію, гуманістичну психологію, інтегративну, когнітивно-поведінкову, екзистенційну та/або інші види терапій, що набули поширення у ХХ ст. Єдиної методології танцювально-рухової терапії в Україні поки що немає: кожен із тренерів (інструкторів, лікарів) дотримується однієї або декількох методик, стандартизація як така відсутня. Проте будь-які з цих методик спираються на концептуальний підхід, згідно з яким проблеми пацієнтів полягають у розірваності зв'язку між розумом, тілом та духом, тож завдання терапевта – відновлення балансу (психічно-тілесної рівноваги).

У контексті дискурс-аналізу діяльності культурно-спортивних закладів необхідно відзначити її різноманітність (стильову, жанрову, символічну), що є дзеркальним відображенням різноманітності жанрів і стилів музично-танцювальної медіа культури, а також її міждисциплінарності як ознаки комунікативності подій в сенсі невербального полімодального спілкування (візуального, кінетичного). Окрім того, будь-яка з практик культурно-спортивних закладів ґрунтується на ритмічності як системно утворюючому принципі в двох складових процесу – хореографічній та фізичній підготовці. Щодо останньої, то «стосовно фізичних ритм означає певну впорядкованість рухів у складі цілісності дії, за якої акцентовані (пов'язані з активним нарощуванням м'язових напруг) фази дії закономірно чергуються з неакцентованими (що відрізняються меншими напруженнями або розслабленнями). Ритм не слід плутати з темпом рухів, що ... є лише однією з часових характеристик (частота в одиницю часу)» [12]. Ритмічність фізичної підготовки синхронізується з хореографічною, внаслідок чого фізичні вправи органічно вплітаються в довжину звукової хвилі та її візерунок – співвідношення музичної тривалості й акцентів. Рівень синхронізації ритмічних складових є показником якості тренувального процесу, його збалансованості.

На наш погляд, важливим вбачається ще один аспект практик культурно-спортивних закладів – когнітивна регуляція психічного стану людини, що є об'єктом рекреаційного впливу. Ритми сучасної музично-танцювальної медіа культури та їх хореографічне втілення впорядковують у процесі занять або підготовки до виступу афективні процеси в психіці людини, надаючи раціональної форми емоційно-чуттєвому сприйняттю життєвих обставин – враженням, імпульсам, переживанням, споминам. Саме тому тренінги культурно-спортивних закладів сприяють когнітивному розвитку осіб будь-якого віку, адже досягнутий в підсумку психоемоційний оптимум забезпечує стимулювання мисленнєвих процесів, таких, як сприйняття, пам'ять, формування понять, вирішення завдань, уява і логіка.

Висновки. Аналіз поточної діяльності культурно-спортивних закладів України дає змогу дійти висновків, що вона полягає в реалізації психофізіологічних, релаксаційних, соціально-емоційних, естетичних, комунікативних та виховних функцій масової культури загалом та активного дозвілля зокрема. Тренувально-педагогічні практики українських культурно-спортивних закладів спрямовані, серед іншого, на досягнення максимальної рухової активності засобами поєднання фітнес-вправ з популярною музикою та сучасною хореографією. Окрім того, методики тренувального процесу передбачають досягнення рекреаційного та реабілітаційного ефекту, а саме ментальної координації та «екології особистості» – збереження психічного й фізичного здоров'я в умовах соціального середовища. Дані практики спрямовані на відновлення живих сил людини, зокрема, засобами танцювально-рухової терапії. В дискурсивних практиках українських культурно-спортивних закладів формується методологія рекреативної хореографії, тобто системи вправ та танцювальних рухів, кожний з яких містить рекреаційні компоненти.

Перспективи подальших досліджень полягають у вивченні рекреативного впливу мистецьких жанрів масової культури на теренах України.

Список використаної літератури

1. Асеева О. А. Деструктивний вплив масової культури в культуротворчому опануванні цінностей української культури. *Інтелект. Особистість. Цивілізація*. 2011. Вип. 9. С. 22–27.
2. Безугла Р. І. Масова культура: аксіологічні основи. *Культурно-мистецьке середовище: творчість та технології* : зб. матеріалів IV Міжнар. наук.-творчої конф. Київ, 11-12 листоп., 2010 р. Київ : НАКККиМ, 2010. С. 6–7.
3. Безугла Р. І. Масова культура : до проблеми визначення поняття. *Культура і мистецтво у сучасному світі*. 2010. Вип. 10. С. 25–34.
4. Безугла Р. І. Масова і популярна культура: до проблем співвідношення понять. *Культура і сучасність*. 2010. № 2. С. 86–91.
5. Бушанський В. В. Постмодерн, кітч, нарцисизм. *Наук. зап. Ін-ту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України*. 2011. Вип. 4. С. 137–149 URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/bushanskyi_postmodern.pdf (дата звернення: 27.12.2021).
6. Бушанський В. В. Становлення масової культури: шлях до кітчу й андеграунду. *Наук. зап. Ін-ту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України*. 2012. Вип. 4. С. 122–134. URL: [https://www/ipied.gov.ua/wp-content/uploads/2018/bushanskyi-stanovlennia.pdf](https://www.ipied.gov.ua/wp-content/uploads/2018/bushanskyi-stanovlennia.pdf) (дата звернення: 27.12.2021).

7. Копієвська О. Р. Культурна матриця в контексті сучасного культуру творення. *Міжнар. вісник: Культурологія. Філологія. Музикознавство*. 2015. Вип. 1. С. 77–82. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/mvckfm_2015_1\(4\)_18](http://nbuv.gov.ua/UJRN/mvckfm_2015_1(4)_18) (дата звернення: 27.12.2021).

8. Копієвська О. Р. Трансформаційні процеси в культурних практиках України: глобальний, глокальний контекст та локальні особливості (кінець XX – початок XXI ст.): автореф. дис... д-ра культурології: 26.00.06. Київ, 2018. 35 с.

9. Кушнарєва М. Б. Основні тенденції розвитку масової культури в сучасній Україні в контексті глобалізації. *Аналітичний огляд*. URL: <http://tur.kosiv.info/tourism-and-culture/104.html>.

10. Кушнарєва М. Реклама, фольклор і масова культура: потужні гравці на українському культурному полі. *Культурна трансформація сучасного українського суспільства*: зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф. Київ, 2010. С. 4–5.

11. Кушнарєва М. Б. Український культурний простір: глобалізаційні процеси і поширення медіа культури. *Культурологічний дискурс сучасного світу: від національної ідеї до глобалізаційної цивілізації*: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. Київ: УЦДК, 2007. С. 313–317.

12. Лютий Т. В. Масова і популярна культура: проблема демаркації. *Наук. зап. НаУКМА. Філософія та релігієзнавство*. 2019. Т. 3. С. 85–100.

13. Лютий Т. Модифікації ідентичності в українській масовій культурі (випадок впливу мас-медій). *Філософсько-антропологічні студії 2013. Визначальні виміри сучасного філософсько-антропологічного знання*. Київ: Стило, 2013. С. 171–187. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/10844> (дата звернення: 27.12.2021).

14. Москаленко Л. Б. Динамизм массовой культуры (формирование культурной индустрии и шоу-бизнеса на постсоветском пространстве. Украина). *Культура народов Причерноморья*. 2011. № 217. С. 140–147.

References

1. Asieieva O. A. Destruktyvnyi vplyv masovoi kultury v kulturotvorchomu opanuvanni tsinnosti ukrainskoi kultury. *Intelekt. Osobystist. Tsyvilizatsiia*. 2011. Vyp. 9. S. 22–27.

2. Bezuhla R. I. Masova kultura: aksiolohichni osnovy. *Kulturno-mystetske seredovyshche: tvorchist ta tekhnologii*: zb. materialiv chetvertoi Mizhnar. nauk.-tvorchoi konf. Kyiv, 11–12 lystop. 2010 r. Kyiv: NAKKKiM, 2010. S. 6–7.

3. Bezuhla R. I. Masova kultura: do problemy vyznachennia poniattia. *Kultura i mystetstvo u suchasnomu sviti*. 2010. Vyp. 10. S. 25–34.

4. Bezuhla R. I. Masova i populiarna kultura: do problem spivvidnoshennia poniat. *Kultura i suchasnist*. 2010. № 2. S. 86–91.

5. Bushanskyi V. V. Postmodern, kitch, nartsysyzm. *Naukovi zapysky Instytutu politychnykh i etnonatsionalnykh doslidzhen im. I. F. Kurasa NAN Ukrainy*. 2011. Vyp. 4. S. 137–149 URL: https://ipend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/bushanskyi_postmodern.pdf (data zvernennya: 27.12.2021).

6. Bushanskyi V. V. Stanovlennia masovoi kultury: shliakh do kitchu y andehraundu. *Naukovi zapysky Instytutu politychnykh i etnonatsionalnykh doslidzhen im. I. F. Kurasa NAN Ukrainy*. 2012. Vyp. 4. S. 122–134. URL: [https://www/ipied.gov.ua/wp-content/uploads/2018/bushanskyi-standovlennia.pdf](https://www.ipied.gov.ua/wp-content/uploads/2018/bushanskyi-standovlennia.pdf). (data zvernennya: 27.12.2021).

7. Kopiiivska O. R. Kulturna matrytsia v konteksti suchasnoho kulturo tvorennia. *Mizhnarodnyi visnyk: Kulturolohiia. Filolohiia. Muzykoznavstvo*. 2015. Vyp. 1. S. 77–82. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/mvckfm_2015_1\(4\)_18](http://nbuv.gov.ua/UJRN/mvckfm_2015_1(4)_18) (data zvernennya: 27.12.2021).

8. Kopiiivska O. R. *Transformatsiini protsesy v kulturnykh praktykakh Ukrainy: hlobalnyi, hlokalnyi kontekst ta lokalni osoblyvosti (kinets XX –pochatok XXI st.)*: avtoref. dys. ... d-ra kulturolohi: 26.00.06. Kyiv, 2018. 35 s.

9. Kushnarova M. B. *Osnovni tendentsii rozvytku masovoi kultury v suchasni Ukraini v konteksti hlobalizatsii. Analitichniy ohliad*. URL: <http://tur.kosiv.info/tourism-and-culture/104.html> (data zvernennya: 27.12.2021).

10. Kushnarova M. Reklama, folklor i masova kultura: potuzhni hravtsi na ukrainskomu kulturnomu poli. *Kulturna transformatsiia suchasnoho ukrainskoho suspilstva*: zb. materialiv Vseukr. nauk.-prakt. konf. Kyiv, 2010. S. 4–5.

11. Kushnarova M. B. Ukrainyski kulturnyi prostir: hlobalizatsiini protsesy i poshyrennia mediakultury. *Kulturolohichniy dyskurs suchasnoho svitu: vid natsionalnoi ideii do hlobalizatsiinoi tsyvilizatsii*: materialy Vseukr. nauk.-prakt. konf. Kyiv: UTsDK, 2007. S. 313–317.

12. Liutyi T. V. Masova i populiarna kultura: problema demarkatsii. *Naukovi zapysky NaUKMA. Filosofiia ta relihiieznavstvo*. 2019. T. 3. S. 85–100.

13. Liutyi T. Modyfikatsii identychnosti v ukrainskii masovii kulturi (vypadok vplyvu mas-medii). *Filosofsko-antropolohichni studii 2013. Vyznachalni vymiry suchasnoho filosofsko-antropolohichnoho znannia*. Kyiv: Stylos, 2013. S. 171–187. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/10844> (data zvernennya: 27.12.2021).

14. Moskalenko L. B. Dinamizm massovoi kultury (formirovanie kulturnoi industrii i shchou-biznesa na postsovetском prostranstve. Ukraina). *Kultura narodov Prichernomoria*. 2011. № 217. S. 140–147.

SPORTS-AND-LEISURE CENTRES AND RECREATION CHOREOGRAPHY IN MODERN-DAY UKRAINIAN MASS CULTURE

Didenko Nina – PhD Student, National Academy of Culture and Arts Management, Kyiv, Ukraine

The article uses the example of sports-and-leisure centres to consider the mass culture in Ukraine – a communicative system containing a significant recreational potential, which is realised in the discursive practices of the world leisure industry. The leisure industry and its parts (recreation, entertainment, holiday industries) are considered as a system of recreational

services. Special attention is paid to developing a popular music and dance media culture of mass art, on which training and teaching techniques of sports-and-leisure centres in Ukraine are based, and the musical movement as a method of personal education. The typology of these centres is determined by the profile and purpose of their activities (professional dance sports, recreation and physiological rehabilitation, therapeutic therapy, dance industry, etc.). The article has revealed that the activity of sports-and-leisure centres in Ukraine involves implementing psychophysiological, relaxation, socio-emotional, aesthetic, communicative and educational functions of mass culture in general and active leisure in particular.

Key words: mass culture, popular music and dance media culture, recreation, recreational choreography, leisure industry, dance industry, dance fitness, sports-and-leisure centres.

UDC 796:793.3:008(477)

SPORTS-AND-LEISURE CENTRES AND RECREATION CHOREOGRAPHY IN MODERN-DAY UKRAINIAN MASS CULTURE

Didenko Nina – PhD Student, National Academy of Culture and Arts Management, Kyiv, Ukraine

The purpose. The purpose of the article is to analyse the activities, training and teaching strategies and methods of the work-out in sports-and-leisure centres due to modern-day Ukrainian mass culture.

Research methodology. The research methodology is based on applying fundamental general scientific methods of cognition – analysis, systematisation and generalisation of information on the theoretical and basics of recreation and leisure studies. There are historical and artistic, culturological approaches, synthesis and descriptive methods to form a holistic view of the phenomenon of mass culture in Ukraine. The comparative method has revealed the peculiarities of the expression of the recreational function of mass culture.

Results. The article has revealed that the activity of Ukrainian sports-and-leisure centres involves psychophysiological, relaxation, social-emotional, aesthetic, communicative and educational function implementation of mass culture in general and active leisure in particular. The analysis has shown that training and teaching techniques in Ukrainian sports-and-leisure centres are aimed at achieving maximum physical activity by combining fitness exercises with popular music and modern choreography, and training methods include achieving recreational and rehabilitation effect – core coordination and «an ecological approach to personality» (mental and physical health maintenance within the social environment).

Novelty. There is the first study of sports-and-leisure centres (including their activities, functions, training and teaching strategies and methods of the work-out) as subjects of the recreational infrastructure of music and dance media culture of modern-day Ukraine.

Practical meaning. The article can be used to study the development of music and dance media culture, recreational choreography as a result of mass culture.

Key words: mass culture, popular music and dance media culture, recreation, recreational choreography, leisure industry, dance industry, dance fitness, sports-and-leisure centres.

Надійшла до редакції 6.01.2022 р.

УДК 130.2:005.791.6

ФЕСТИВАЛЬ ЯК SUB SPECIALE ПРОСТІР У КУЛЬТУРІ ДИТИНСТВА

Сапіга Оксана Вікторівна – пошукувач кафедри теорії та історії культури,
Національна музична академія України імені П. І. Чайковського, м. Київ
<http://orcid.org/0000-0001-6715-5670>
<https://doi.org/10.35619/ucpmk.v39i.510>
ksusha.s.art@ukr.net

Розглянуто фестивальну та святкову культуру в контексті концепту дитинства, точки перетину яких конструюють особливий (sub special) простір, що, в свою чергу, обумовлює переосмислення аксіологічної та естетичної проблематики та актуалізації музичної антропології з позицій досвіду міжособистісних взаємодій, комунікацій, участі у культурних проектах, які відбуваються в Україні та світі загалом. Проаналізовано контекстні концепти «дитячого» – «святкового» – «фестивального» просторів, які, незважаючи на власну автономність, доповнюють один одного, конструюючи культурні практики перформативного, комунікативного типів. З'ясовано, що фестиваль, як популярна культурна практика, постає особливим (sub special) простором – творчою лабораторією, де у формах найрізноманітнішої комунікації та «практик себе» реалізуються явні та приховані ідеї, бажання та таланти дітей.

Ключові слова: фестиваль, дитячий фестиваль, простір, культура дитинства, комунікація, діалог.

Постановка проблеми. Тема дитячої фестивальної культури, як особливого (sub special) простору самореалізації дитини в міждисциплінарних гуманітарних дискурсах, обумовлена необхідністю переосмислення антропологічної, аксіологічної та, безумовно, естетичної проблематики з позицій досвіду міжособистісних взаємодій, комунікацій, що передбачає «продукування присутності» (Г. У. Гумбрехт), участі у спільних проектах, які відбуваються в Україні та світі загалом. Відповідно,